

Uniwersytet Warszawski
Wydział Prawa i Administracji

Krzysztof Olszak

Interes spółki kapitałowej w prawie polskim
i hiszpańskim

Autoreferat pracy doktorskiej

Promotor:

prof. dr hab. Michał Romanowski

Recenzenci:

dr hab. Monika Tarska, prof. INP PAN

dr hab. Aleksander Kappes, prof. UŁ

Warszawa, styczeń 2022

I. Uzasadnienie wyboru tematu rozprawy

Termin „interes spółki” (hiszp. *interés social, interés de la sociedad*) stanowi jedno z zasadniczych zagadnień prawa spółek kapitałowych. Wynika to nie tylko z faktu wielokrotnego posługiwania się tym terminem przez ustawodawcę polskiego i hiszpańskiego w przepisach prawa spółek, ale i okoliczności, że prawidłowa wykładnia terminu „interes spółki” wpływa wiele zagadnień z zakresu prawa spółek. Powstające w spółkach kapitałowych konflikty pomiędzy jej poszczególnymi uczestnikami¹ ostatecznie sprowadzić można do sporu o interes spółki. Co więcej, analiza każdego zdarzenia zaistniałego w spółce powinna być oceniana w kontekście interesu spółki. Tematyka podjęta w niniejszej rozprawie doktorskiej dotyczy więc pojęcia o rudymenarnym znaczeniu teoretycznym oraz praktycznym, a wielopłaszczyznowość i kompleksowość poruszanej problematyki wynika z wielowymiarowości i zawłości konstrukcji prawnej spółki kapitałowej. Rola interesu spółki dla polityki prawa spółek, filozofii prawa, a nawet praktyki konstytucyjnej, jest nieoceniona.

Przechodząc do kwestii szczegółowych, pojmowanie interesu spółki wpływa na rozstrzygnięcie wielu różnorodnych zagadnień dotyczących spółek kapitałowych, w których posłużono się terminem interes spółki: wpisanie spółki kapitałowej do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego², prawo wspólnika do informacji na zgromadzeniu wspólników³, uchylenie uchwały wspólników (walnego zgromadzenia)⁴, *actio pro socio*⁵, finansowanie nabycia lub objęcia emitowanych przez spółkę akcyjną akcji⁶, pozbawienie prawa poboru⁷, reprezentacja spółki kapitałowej przez likwidatorów⁸. Przy tym wskazane powyżej zagadnienia nie stanowią enumeratywnego katalogu, wyczerpującego wagę interesu spółki dla prawa spółek, a co więcej godzenie w interes spółki jako przesłanka uchylenia uchwały wspólników (walnego zgromadzenia) skutkuje koniecznością oceny przez pryzmat interesu spółki wszelkich kwestii będących przedmiotem takiej uchwały.

¹ Co do terminu „uczestnik”, zob. szerzej przyp. 109 i 1500 pracy doktorskiej.

² Zob. art. 164 § 3 k.s.h. oraz art. 317 § 2 k.s.h.

³ Zob. art. 212 § 2 k.s.h. oraz art. 196 ust. 2 LSC.

⁴ Zob. art. 249 § 1 k.s.h., art. 422 § 1 k.s.h. oraz art. 204 ust. 1 LSC. Co do tożsamości treściowej przesłanki „interesów spółki” którą posłużono się w art. 249 § 1 k.s.h. z przesłanką „interesu spółki” (na kanwie tego przepisu), zob. podrozdział 3.6.1 pracy doktorskiej.

⁵ Zob. art. 295 k.s.h., art. 486 k.s.h. (mimo że przepisy te nie posługują się *expressis verbis* terminem interes spółki) oraz art. 239 ust. 1 LSC.

⁶ Zob. art. 345 § 6 k.s.h.

⁷ Zob. art. 433 § 2 k.s.h., art. 308 ust. 1 LSC, art. 417 ust. 1 LSC, art. 506 ust. 1 LSC oraz art. 511 ust. 1 LSC.

⁸ Zob. art. 379 LSC.

Przy dokonywaniu wykładni pojęcia interesu spółki należy ocenić relację między terminem „interes spółki” a terminem „interes wspólników”. Wykładnia interesu spółki ma także kluczowe znaczenie dla członków organów spółki kapitałowej, jako że w swoich działaniach zawsze powinni kierować się interesem spółki. Stąd tym bardziej pożądane jest, aby w danej spółce wszystkie osoby zaangażowane w jej funkcjonowanie pojmowały go w ten sam sposób. Powinny one być w stanie odkodować treść pojęcia „interes spółki”, aby mieć wiedzę czym mają kierować się w swoim postępowaniu, żeby nie narazić się na odpowiedzialność prawną z tytułu podjęcia działań sprzecznych z interesem spółki.

Za celowością i potrzebą przeprowadzenia analizy poświęconej „interesowi spółki” przemawia sporność (dyskusyjność) co do samej zasadności wyodrębniania interesu spółki (jego samodzielności), a także treści jaką należy przypisywać pojęciu „interes spółki”. Trzeba również dostrzec społeczną doniosłość tematu, jako że spółki kapitałowe stanowią popularną formę prowadzenia działalności gospodarczej⁹, zatrudniają wielu pracowników¹⁰ oraz wiele innych podmiotów jest zaangażowanych w mniejszym lub większym stopniu w funkcjonowanie spółki kapitałowej i jest zależnych od jej powodzenia gospodarczego (interesariusze).

Rozważania prowadzone w pracy mogą być również wykorzystane na płaszczyźnie praktycznej, co oznacza ich aplikacyjny (użyteczny) charakter.

Nieprzypadkowo zdecydowano się na analizę interesu spółki kapitałowej w prawie polskim i hiszpańskim. Tematyka interesu spółki kapitałowej w prawie hiszpańskim nie została dotąd zgłębniona w polskim piśmiennictwie, pomimo licznych podobieństw interesu spółki kapitałowej w prawie polskim z interesem spółki kapitałowej w prawie hiszpańskim. Podobieństwa w warstwie prawnej¹¹ stanowią zagadnienie godne analizy. Za doborem tematyki niniejszej pracy przemawiają również aspekty społeczno-gospodarcze i hiszpański dorobek prawny w materii interesu spółki kapitałowej. Rzeczpospolita Polska i Hiszpania to państwa o porównywalnej liczbie ludności, jak i terytorium. Jednakże hiszpański dorobek prawny ma większy wpływ na kształtowanie się kultury prawnej w innych państwach niż dorobek polski, ze względu na oddziaływanie na niemal całą Amerykę Południową m.in. z racji powiązań

⁹ Główny Urząd Statystyczny, *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON, 2017 r.*, Warszawa 2018, s. 14, 18, 109, 129-130; Instituto Nacional de Estadística, *España en cifras 2018*, Madrid 2018, pág. 33.

¹⁰ Główny Urząd Statystyczny, *Zmiany strukturalne...*, s. 13; Instituto Nacional de Estadística, *Empresas activas, 2018*, <http://www.ine.es/jaxiT3/Datos.htm?t=302> (data dostępu: 6 października 2018 r.).

¹¹ Wynikające m.in. z oparcia obu systemów prawnych na tradycjach prawa rzymskiego, a aktualnie z prawa Unii Europejskiej.

kulturowych, gospodarczych, społecznych i językowych. Rzeczpospolita Polska i Hiszpania są członkami Unii Europejskiej, choć nie były od początku zaangażowane w proces integracji europejskiej, przy czym w przypadku Hiszpanii doszło do tego o kilkanaście lat wcześniej niż w przypadku Rzeczypospolitej Polskiej¹². Członkostwo w Unii Europejskiej sprzyja zacieśnieniu więzów społeczno-gospodarczych pomiędzy tymi państwami. Statystyki wskazują na istotne znaczenie polsko-hiszpańskiej współpracy gospodarczej, a Rzeczpospolita Polska zajmuje czołową pozycję jako partner handlowy Hiszpanii wśród nowych państw członkowskich Unii Europejskiej¹³. Hiszpańskie spółki kapitałowe są kontrahentami polskich przedsiębiorców. Ważne jest, aby zbadać tak ważką kwestię, jak interes spółki kapitałowej w prawie hiszpańskim. Pozwala to na poznanie z perspektywy prawnej mechanizmów działania hiszpańskich spółek kapitałowych, w zakresie w jakim relewantny jest interes spółki. Niniejsza praca pozwala na lepsze wzajemne zrozumienie regulacji prawnych w jakich funkcjonują polskie i hiszpańskie spółki kapitałowe w analizowanych ramach.

O doniosłości zagadnienia analizowanego w rozprawie doktorskiej świadczy fakt, że już po ukończeniu jej pisania (listopad 2018, zob. strona tytułowa pracy doktorskiej oraz s. 389 *in principio*) ukazały się kolejne publikacje dotyczące interesu spółki, a szczególnie interesująca w tym kontekście jawi się następująca: A. Kappes, *Interes spółki a interes wspólników/akcjonariuszy* [w:] P. Pinior i in. (red.), *Prawo handlowe. Między teorią, praktyką a orzecznictwem. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Januszowi A. Strzępce*, Warszawa 2019, s. 163-180. Z jednej strony znajdują się w niej tezy zbieżne z przedstawionymi w pracy doktorskiej (cel spółki wyznacza i determinuje interes spółki, s. 165; por. chociażby s. 111, 202, 223, 364, 367 i 382 pracy doktorskiej), a z drugiej tezy przeciwne do prezentowanych w pracy doktorskiej (przyjęcie poglądu o autonomicznym charakterze interesu spółki, s. 176-180), jak i budzące wątpliwości (np. wyróżnienie – w odniesieniu do interesu spółki – interesu materialnego i formalnego, s. 178-179, 180 i 174; por. s. 209-210 pracy doktorskiej).

¹² Hiszpania przystąpiła do Wspólnot Europejskich 1 stycznia 1986 r., Rzeczpospolita Polska 1 maja 2004 r. Na temat akcesji Hiszpanii do Wspólnot Europejskich por. szerzej M. Supera-Markowska, *Uwarunkowania prawne polsko-hiszpańskiej współpracy gospodarczej*, Warszawa 2018, s. 27.

¹³ Ambasada Rzeczypospolitej w Madrycie, *Dwustronna współpraca gospodarcza z Polską*, https://www.msz.gov.pl/pl/p/madryt_es_a_pl/wspolpraca_dwustronna/wspolpraca_gospodarcza/polityka_gospodarcza_rzadu/madryt_es_a_620 (data dostępu: 19 listopada 2018 r.). Obrót gospodarczy pomiędzy oboma państwami liczony jest w miliardach euro, por. M. Supera-Markowska, *Zarys prawa hiszpańskiego i prawa polskiego*, Warszawa 2013, s. XIII.

II. Przyjęty zakres rozważań

Zakres tematyczny pracy został zawężony do spółek kapitałowych jako najbardziej wykształconych, złożonych i doniosłych praktycznie spółek handlowych. Ponadto polski ustawodawca w k.s.h. w Tytule II „Spółki osobowe” w ogóle nie posługuje się terminem interes spółki¹⁴ w przeciwieństwie do Tytułu III „Spółki kapitałowe”, gdzie termin ten pojawia się w odniesieniu do różnych zagadnień życia korporacyjnego spółki kapitałowej. W Hiszpanii znaczenie spółek osobowych jest znikome¹⁵, zwłaszcza z racji dużo większej możliwości korzystania z formy prawnej spółki kapitałowej¹⁶. Należy również mieć na uwadze zasadnicze różnice w konstrukcji spółek kapitałowych w porównaniu do spółek osobowych, zwłaszcza zasadę wyłączonej odpowiedzialności wspólników za zobowiązania spółki, rolę wspólników w prowadzeniu spraw spółki i jej reprezentacji. Zważywszy na powyższe, praca nie pretenduje do ekstrapolowania rezultatów przeprowadzonych rozważań na interes spółki osobowej¹⁷, nie rozstrzyga również problemu mechanizmów jego wyznaczania oraz sposobu jego rozumienia w spółce osobowej.

Mimo zawężenia tematyki pracy do interesu spółki kapitałowej, praca nadal skoncentrowana jest na wielu rozległych zagadnieniach, na które wpływa interes spółki. Stąd podkreślić trzeba, że poszczególne zagadnienia np. *actio pro socio*, nie są omówione wyczerpująco, a jedynie w takim zakresie i aspekcie w jakim odnoszą się do interesu spółki. Przyjęto założenie, że na poziomie pracy doktorskiej pewnych podstaw omawiać nie trzeba¹⁸, chyba że znajduje to uzasadnienie w jej tematyce i wpływa na rezultaty rozważań. Nie poddano również analizie wszystkich sytuacji, w których interes spółki podlega uwzględnieniu w procesie podejmowania decyzji na podstawie przepisów szczególnych, które formalnie nie

¹⁴ „Interesów spółki”, o których mowa w art. 38 § 2, art. 55, art. 56 § 1 oraz art. 77 § 1 k.s.h. nie można utożsamiać z interesem spółki.

¹⁵ A także spółek komandytowo-akcyjnych, które w hiszpańskim porządku prawnym są spółkami kapitałowymi. Zob. Instituto Nacional de Estadística, *España en cifras...*, pág. 33. Już przeszło 30 lat temu dostrzeżono, że liczba spółek osobowych systematycznie maleje z uwagi na brak korzyści w postaci ograniczonej odpowiedzialności wszystkich wspólników oraz „lepszej” regulacji prawnej spółek kapitałowych, zob. F. Vicent Chuliá, *Compendio Crítico de Derecho Mercantil*, tomo I, vol. 1, Barcelona 1991, pág. 314.

¹⁶ Na przykład adwokaci mogą prowadzić swoją działalność w formie SRL, podczas gdy w Polsce prowadzenie takiej działalności w formie spółki z o.o. nie jest dopuszczalne. Zob. art. 40 oraz art. 43 ust. 1 Królewskiego Dekretu 135/2021, z 2 marca, poprzez który przyjmuje się Statut Ogólny Adwokatury Hiszpańskiej (BOE nr 71 z 24 marca 2021 r.) [wcześniej: art. 28 ust. 1 oraz art. 29 ust. 1 Królewskiego Dekretu 658/2001, z 22 czerwca, poprzez który przyjmuje się Statut Ogólny Adwokatury Hiszpańskiej (BOE nr 164 z 10 lipca 2001 r. ze zm.)] oraz art. 4a Prawa o adwokaturze.

¹⁷ Jeżeli w ogóle uznać istnienie kategorii interesu spółki osobowej.

¹⁸ Por. E. Bagińska, *Recenzja rozprawy doktorskiej Karola Skrodzkiego pt. „Model ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej członków kadry zarządzającej spółek kapitałowych”*, Gdańsk 2016, s. 5, http://www.prawo.uwb.edu.pl/pliki/prawo_newfile/doktoraty_habilitacje/Karol%20Skrodzki/Recenzja%202.pdf (data dostępu: 7 października 2018 r.).

przywołują (nie odsyłają do) interesu spółki. Sytuacje te nie są omawiane w pracy ze względu na jej ograniczoną objętość oraz okoliczność, że praktycznie każdy przepis k.s.h. i LSC oddziałują na interes spółki¹⁹.

W ramach pracy nie jest omawiany interes spółki w zgrupowaniu spółek i związany z tym funkcjonalnie interes takiego zgrupowania spółek. Choć jest to doniosłe zagadnienie, niewątpliwie warte zbadania, niemniej z uwagi na rozległość zagadnienia oraz ograniczoną objętość pracy doktorskiej, jego rzetelne omówienie, z uwzględnieniem wszelkich znaczących aspektów z nim związanych, wymagałoby poświęcenia mu odrębnej rozprawy lub monografii.

III. Pytanie badawcze i hipotezy

Pytanie badawcze, któremu odpowiedzi służyć mają wywody przedstawione w pracy doktorskiej to: „Czym jest interes spółki kapitałowej?”. W następstwie postawienia tego pytania wyróżnić można hipotezę główną (wiodącą) oraz wynikające z niej hipotezy poboczne:

1. **Interes spółki kapitałowej to tylko i wyłącznie wspólny interes wspólników (wypadkowa interesu wspólników).** Przyjęcie takiej hipotezy skutkuje postawieniem poniższych hipotez pobocznych, które muszą zostać udowodnione, aby hipoteza główna została potwierdzona.
2. **Interes spółki kapitałowej nie ma charakteru autonomicznego.** Skoro interes spółki kapitałowej to tylko i wyłącznie wypadkowa interesów wspólników, to odrzucany jest pogląd o autonomicznym interesie spółki kapitałowej jako osoby prawnej odrębnej i odseparowanej od wspólników.
3. **Wyłącznie wspólnicy są uprawnieni do wyznaczania treści interesu spółki kapitałowej.** Skoro interes spółki to tylko i wyłącznie wspólny interes wspólników (wypadkowa interesu wspólników), to tylko oni władni są do kształtowania interesu spółki.
4. **Brak podstaw prawnych do uznania, iż interes spółki kapitałowej wyznaczają inne podmioty niż wspólnicy (interesariusze²⁰).** Skoro interes spółki kapitałowej to tylko i wyłącznie wspólny interes wspólników (wypadkowa interesu wspólników), i wyłącznie oni są uprawnieni do wyznaczania treści interesu spółki kapitałowej, to nie

¹⁹ Por. podrozdział 3.3, w tym przyp. 222 pracy doktorskiej.

²⁰ W pracy przyjmuje się, że wspólnik jako uczestnik spółki nie stanowi jej interesariusza (zob. podrozdział 4.1.1 pracy doktorskiej).

można przyjmować, że inne podmioty niż wspólnicy wyznaczają interes spółki kapitałowej.

5. **Interes spółki kapitałowej jest zmienny w treści.** Skoro interes spółki to tylko i wyłącznie wspólny interes wspólników (wypadkowa interesu wspólników), to nie jest on statyczny, lecz zmienny w treści, w zależności od zmian w strukturze udziałowej w kapitale zakładowym spółki i zmian treści dokumentów wewnętrznych dotyczących funkcjonowania spółki²¹.
6. **Do interesu spółki kapitałowej należy stosować wykładnię operatywną**²². Skoro interes spółki to tylko i wyłącznie wspólny interes wspólników (wypadkowa interesu wspólników) oraz jest on zmienny w treści, to w celu prawidłowej rekonstrukcji interesu danej spółki kapitałowej należy stosować wykładnię operatywną, jako że interes danej spółki kapitałowej jest niepowtarzalny, właściwy tylko jej samej.

IV. Metody badawcze

W pracy posłużono się metodą dogmatyczną, właściwą dla każdej rozprawy prawniczej²³, ale charakterystyczną dla prawa cywilnego²⁴.

Metoda ta obejmuje analizę językowo-logiczną istotnych, z punktu widzenia tytułowej tematyki, przepisów, z uwzględnieniem polskiego i hiszpańskiego piśmiennictwa oraz odniesieniem się do judykatury. Stawiany jest problem prawny i w oparciu o normatywny²⁵, doktrynalny i orzecznicy materiał źródłowy przedstawiane są różne możliwości jego rozstrzygnięcia wraz z zajęciem stanowiska własnego.

²¹ Chodzi o umowę (statut) spółki, uchwały wspólników (walnego zgromadzenia, zgromadzenia ogólnego) czy regulaminy organów spółki.

²² Przez wykładnię operatywną rozumie się wykładnię o charakterze konkretnym, nieabstrakcyjnym, dokonywaną przez organ stosujący prawo (sąd), w toku rozpoznawania konkretnego przypadku (sprawy).

²³ Tak: A. Szumański, *Recenzja rozprawy doktorskiej Mgr Magdaleny Zmysłowskiej pt. „Rezygnacja ze statusu spółki giełdowej a ochrona akcjonariuszy mniejszościowych”*. Warszawa 2017, przygotowanej w Instytucie Prawa Cywilnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Aleksandra Chłopeckiego, Kraków 2017, s. 8 *in principio*, <http://ipc.wpia.uw.edu.pl/files/2017/08/prof.-A.-Szuma%C5%84ski.pdf> (data dostępu: 8 października 2018 r.).

²⁴ Tak: K. Pietrzykowski, *Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Rafała Kapkowskiego pt. „Odrębna własność lokalu w prawie polskim (próba konstrukcji prawnej)*, Warszawa 2017, s. 7, <http://wpia.uwm.edu.pl/postepowania-awansowe/index.php/component/phocadownload/category/47-mgr-rafal-kapkowski> (data dostępu: 28 sierpnia 2017 r.).

²⁵ Odnoszący się przede wszystkim do przepisów k.s.h. i LSC, które regulują zagadnienia analizowane w pracy, niemniej metoda dogmatyczna pozwala również na analizę innych aktów prawnych od rangi konstytucyjnej po podstawową.

Jako że połączenie teorii z praktyką w prawie jest nieuniknione, implikuje ono, że tradycyjne funkcje dogmatyki jakimi są opracowywanie i określanie pojęć prawnych oraz ich usystematyzowanie, mające oparcie w normach prawnych, nabywają nowy wymiar i cel – skonstruowanie metodyki zastosowania prawa do rozwiązania konkretnych przypadków (kazuśów)²⁶. Stąd ostatecznym celem prowadzonych w pracy rozważań jest możliwość ich zastosowania do rozwiązania konkretnych stanów faktycznych powstałych na tle analizowanej problematyki. Innymi słowy, metodę dogmatyczną charakteryzuje podwójny wymiar: ma na celu wyjaśnienie porządku prawnego takim jakim jest, ale jednocześnie uzupełnia go i rozwija czyniąc go w ten sposób bardziej zrozumiałym²⁷. Posługując się metodą dogmatyczną, cały czas należy mieć na uwadze praktyczne konsekwencje (następstwa) rezultatów dokonywanej analizy. W przeciwnym wypadku cały proces zastosowania metody dogmatycznej staje się bezużyteczny. Doktryna dostrzegając praktyczną stronę proponowanych przez siebie rozwiązań powinna mieć ambicję bycia zapleczem analitycznym i intelektualnym dla judykatury, gdyż zmiana postaw sędziowskich bywa bardziej efektywna niż ingerencja w system prawny²⁸.

W pracy doktorskiej posłużono się również metodą komparatystycznoprawną (prawnoporównawczą), która w najprostszym ujęciu polega na zestawianiu ze sobą cech przedmiotów względnie jednorodnych w celu stwierdzenia występujących między nimi tożsamości, podobieństw i różnic²⁹. *Comparatum* tj. materiał prawnoporównawczy³⁰ niniejszej pracy stanowią akty normatywne regulujące (odnoszące się do) interes spółki kapitałowej tj. k.s.h. i LSC, z uwzględnieniem doktryny i orzecznictwa na tle tychże aktów prawnych. Komparatystyka służy lepszemu zrozumieniu i usprawnieniu danego systemu prawnego w drodze konfrontacji tego systemu prawnego z innym systemem prawnym, dzięki analizie podobieństw i różnic. Metoda komparatystyczna (prawnoporównawcza) pozwala na lepsze zrozumienie istoty badanego zagadnienia i analizy rozwiązań przyjętych w prawie polskim na tle rozwiązań prawodawczych przewidzianych w prawie hiszpańskim, a więc prawie

²⁶ Ó. Buenaga Ceballos, *Metodología del razonamiento jurídico-práctico: elementos para una teoría subjetiva de la argumentación jurídica*, Madrid 2016, págs. 151-152.

²⁷ H. Corral Taciani, *Cómo hacer una tesis en derecho. Curso de metodología de la investigación jurídica*, Santiago de Chile 2008, pág. 58.

²⁸ Tak: M. Romanowski, *Recenzja pracy doktorskiej Pana mgra Rafała Kosa p.t. „Przesłanki legitymizujące rozpoznawanie i rozstrzyganie w postępowaniu arbitrażowym spraw o unieważnienie uchwał spółki kapitałowej” napisanej pod kierunkiem Pana prof. UJ dra hab. Andrzeja Kubasa*, Warszawa 2016, s. 5, <http://www.wpia.uj.edu.pl/documents/41601/135062877/Recenzja.Kos.Prof.Romanowski.pdf> (data dostępu: 8 października 2018 r.).

²⁹ Zob. R. Tokarczyk, *Komparatystyka prawnicza*, Warszawa 2008, s. 31 *in fine*.

³⁰ Por. *ibidem*, s. 31.

państwa o dłuższej tradycji piśmiennictwa i praktyki prawa spółek kapitałowych, ugruntowanej kulturze prawnej oraz bardziej rozwiniętej gospodarce rynkowej. Jest to tym bardziej istotne i użyteczne, ze względu na założenie uniwersalizmu komercjalistyki³¹. Ukazanie obcych rozwiązań pozwala także na pełniejszą ocenę polskich regulacji, poparcie danych rozwiązań, ukazanie ich aspektów dodatnich lub przeciwnie, ewentualnych niedoskonałości. Istotą badań komparatystycznych stanowi świadoma inspiracja rozwiązaniami przyjmowanymi w innych systemach prawnych³².

Metoda prawnoporównawcza ukazuje również stopień skomplikowania danego zagadnienia prawnego. Należy przy tym pamiętać, że niepożądane jest przywiązywanie nadmiernej wagi do formalnych kategorii (konkretnych przepisów prawnych) w danym systemie prawnym (np. reprezentacji pokrzywdzonych wspólników mniejszościowych w procesie sądowym), ale kluczowe jest skoncentrowanie się na tym jak dany system prawny odpowiada na wspólną potrzebę np. ochrony akcjonariuszy mniejszościowych, co oznacza poszukiwanie regulacji funkcjonalnie podobnych³³.

Również aspekt wielojęzyczności pełni istotną rolę, może on zostać wykorzystany w ramach wykładni systemowej oraz celowościowej, komparatystyką językową posługuje się np. TSUE³⁴.

Metoda komparatystyczna w pracy doktorskiej ograniczona jest do dyskursu prawnoporównawczego w odniesieniu do prawa hiszpańskiego³⁵. Analiza

³¹ A. Doliwa, *Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Łukasza Franczaka pt. „Teoria spółki akcyjnej – charakter i znaczenie prawa akcyjnego dla ustroju spółki i praw akcjonariuszy”* (Kraków 2015, 258 str. maszynopisu), przygotowanej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego pod opieką Profesora Mirosława Steca, Białystok 2015, s. 6,

<http://www.wpia.uj.edu.pl/documents/41601/106577581/Recenzja.Franczak.Prof.Doliwa.pdf>
(data dostępu: 9 października 2018 r.).

³² Tak: M. Romanowski, M. Briand, *Geneza powstania i ewolucja kształtowania się francuskiej Société par actions simplifiée – wnioski dla prawa polskiego*, PPH 2018, nr 2, s. 14. Autorzy przeciwstawiają temu bezrefleksyjne kopiowanie cudzych pomysłów jako obce metodzie prawnoporównawczej, zob. *ibidem*, s. 13 i 14.

³³ Por. szerzej H. Corral Taciani, *Cómo hacer...*, pág. 63.

³⁴ Zob. szerzej W. Jedlecka, *Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Karoliny Paluszek pt. „Komparatystyka językowa jako narzędzie interpretacyjne Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej”* przygotowanej pod kierunkiem naukowym prof. dr. hab. Zygmunta Tobora oraz promotora pomocniczego dr Agnieszki Bielskiej-Brodziak, przedłożonej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (ss.276), Wrocław 2017, s. 6,

http://www.wpia.us.edu.pl/attachments/article/6972/K.%20Paluszek_rec.%20prof.%20W.Jedlecka.pdf
(data dostępu: 9 października 2018 r.).

³⁵ Co nie znaczy, że praca jest całkowicie pozbawiona odwołań do porządków prawnych innych państw.

prawnoporównawcza została przeprowadzona w stosunku do kluczowych problemów prawnych rozważanych w pracy³⁶.

W rozprawie doktorskiej wykorzystano również metodę historycznoprawną. Podobnie jak w przypadku metody komparatystycznej, posłużenie się metodą historycznoprawną pozwala spojrzeć na daną instytucję³⁷ prawną z innej perspektywy, co umożliwia jej lepsze zrozumienie i prawidłowe zastosowanie dotyczących jej norm prawnych³⁸. Metoda historycznoprawna różni się od metodyawnoporównawczej tym, że w tej pierwszej punktem odniesienia (porównania) jest nieobowiązujący porządek prawny (regulacja prawna), podczas gdy ta druga porównuje aktualnie obowiązujące porządki prawne. Upraszczając, metoda historycznoprawna to „podróż” w czasie, a metoda komparatystyczna to „podróż” w przestrzeni. Obie metody bywają utożsamiane³⁹.

Dostrzec należy znaczenie historycznego procesu dla lepszego zrozumienia funkcjonujących obecnie instytucji prawnych⁴⁰. Użyteczności metody historycznoprawnej, rozumianej jako droga do wyjaśnienia treści obowiązującego prawa oraz uchwycenia kierunków ewolucji norm prawnych, dowodzi wiele odwołań do k.h. w wypowiedziach doktryny⁴¹.

W zakresie tematyki analizowanej w niniejszej pracy k.s.h. przejął wiele regulacji z k.h., a LSC z LSA z 1989 i LSRL z 1995, które z kolei przejmowały rozwiązania z LSA z 1951 i LSRL z 1953. Stąd dla ukazania proveniencji i dalszego kształtowania się (ewoluowania) poszczególnych norm niezbędne staje się sięgnięcie do nieobowiązujących aktów normatywnych. Metoda historycznoprawna stosowana jest w poszczególnych podrozdziałach w odniesieniu do danych instytucji, a nie zbiorczo w wyodrębnionej części historycznej pracy, ze względu na uznanie, że bardziej czytelne i użyteczne jest osobne omówienie każdej instytucji

³⁶ Nauka południowoamerykańska proponuje, aby porównywanie instytucji prawnych nazywać mikrokomparatystyką, a porównywanie istniejących na świecie systemów prawnych makrokomparatystyką, zob. szerzej H. Corral Taciani, *Cómo hacer...*, pág. 62.

³⁷ Chodzi oczywiście o dane pojęcia (koncepty) np. kontraktu, osoby prawnej, sankcji administracyjnej, a nie o instytucje jako organizacje (jednostki organizacyjne). Por. szerzej *ibidem*, pág. 55.

³⁸ Tak: K. Osajda, A. M. Weber, *Sprawozdanie z konferencji naukowej "80 lat kodyfikacji prawa handlowego w Polsce"* (Warszawa, 28 XI 2014), PPH 2015, nr 4, s. 29-32.

³⁹ Zob. G. Tamburrini, *Agency Problem in Non-Profit Corporations. A Comparative Law and Economics of US and Italian Systems*, Saarbrücken 2011, p. 13.

⁴⁰ Podobnie: M. Mataczyński, *Recenzja rozprawy doktorskiej p. mgr Tomasza Reguckiego pt. „Mechanizmy zwiększające kontrolę (Control Enhancing Mechanisms) w polskich spółkach akcyjnych. Analiza prawno-ekonomiczna”*, Poznań 2016, s. 4 *in principio*, <http://www.wpia.uj.edu.pl/documents/41601/136198079/Recenzja.Regucki.Prof.Mataczynski.pdf>

(data dostępu: 9 października 2018 r.).

⁴¹ K. Osajda, A. M. Weber, *Sprawozdanie z konferencji...*, s. 29-32.

i w ramach tego omówienia, w przypadkach, gdzie jest to zasadne, odniesienie się do relewantnych norm nieobowiązujących, z uwzględnieniem doktryny i orzecznictwa.

Z kolei metodą empiryczną⁴² posłużono się w pracy poprzez przeprowadzenie analizy dotyczącej treści statutów spółek notowanych na GPW w Warszawie i w Madrycie m.in. pod kątem przywoływania przez nie terminu *interes spółki*; ustalenia, które statuty zawierają definicję *interesu spółki*; określenie w jakiej kwestii lub kwestiach dany statut przywołuje *interes spółki*; ustalenia czy dany statut przywołując *interes spółki* przyjmuje jego określoną koncepcję, a jeżeli tak, to jaką koncepcję interesu spółki przyjmuje statut (zob. szerzej podrozdział 7.3. pracy doktorskiej oraz załączniki w pkt 10 pracy doktorskiej).

Szeroko uwzględnione zostało istotne orzecznictwo, jako że stanowi ono dla prawnika substytut badań empirycznych⁴³. Namiastkę metody empirycznej w pracy stanowi również tzw. *case study*, czyli wyniki badania wybranego przypadku.

Zastosowana metoda empiryczna pozwala przenieść się poza rozważania *stricto* teoretyczne i umożliwia ocenę funkcjonowania pojęcia interesu spółki w rzeczywistości gospodarczej oraz jego użyteczności.

W pracy doktorskiej posłużono się także ekonomiczną analizą prawa⁴⁴ (ang. *economic analysis of law* lub *Law&Economics*), która polega na analizie prawa z perspektywy ekonomii z zastosowaniem narzędzi ekonomicznych. Rozwój prawa spółek kapitałowych nie może być oceniany w oderwaniu od kontekstu ekonomicznego oraz wzajemnych relacji między prawem a ekonomią. Stąd w pracy poczyniono ustalenia dotyczące konstrukcji spółki kapitałowej, aby dokonać właściwej wykładni pojęcia interesu tejże spółki oraz poddać analizie na czym polega cel spółki kapitałowej. Nieodzowne przy tym było rozważenie tzw. kreacji wartości.

Ekonomiczna analiza prawa pozwala dostarczyć prawodawcy uwagi i dyrektywy, którymi ten powinien kierować się przy wypełnianiu treścią projektów aktów normatywnych, tak aby prawo nie pozostało sztuką dla sztuki abstrahującą od rzeczywistości gospodarczej, ale by relacje z ekonomią były dostrzegane, a potencjalny wpływ prawa na gospodarkę zawsze

⁴² Przeglądu metod empirycznych dokonuje H. Corral Taciani, *Cómo hacer...*, págs. 64-75.

⁴³ Tak: J. Lic, *Recenzja Rozprawy doktorskiej mgr Łukasza Franczyka pt. „Teoria spółki akcyjnej – charakter i znaczenie prawa akcyjnego dla ustroju spółki i praw akcjonariuszy”*, Kraków 2015, s. 17, <http://www.wpia.uj.edu.pl/documents/41601/106577581/Recenzja.Franczak.Prof.Lic.pdf>, (data dostępu: 9 października 2018 r.).

⁴⁴ Status naukowy ekonomicznej analizy prawa jest przedmiotem kontrowersji nawet wśród jej przedstawicieli, zob. szerzej J. Beldowski, K. Metelska-Szaniawska, *Law & Economics – geneza i charakterystyka ekonomicznej analizy prawa*, BiK 2007, nr 10, s. 52, przyp. 1.

wnikliwie analizowany przed uchwaleniem danego aktu normatywnego. Z prawem na co dzień do czynienia mają spółki, ich wspólnicy, członkowie organów zarządzających i nadzorczych, dlatego z myślą o nich (oraz ich pobudkach ekonomicznych) powinno być tworzone. Stąd postulowane jest przeniknięcie rozumowania ekonomicznego do praktyki tworzenia oraz stosowania prawa⁴⁵.

Wnikając głębiej do założeń ekonomicznej analizy prawa wspomnieć należy o prakseologii, metodzie badawczej kładącej nacisk na subiektywne wartościowanie, preferencje i wybory ludzi, a która to metoda opiera się o proces dedukcji uniwersalnych, niezmiennych historycznie reguł z jednego bądź kilku zawsze prawdziwych aksjomatów, takich jak aksjomat ludzkiego działania⁴⁶. Stanowi on podstawowy aksjomat, który można zdefiniować po prostu jako zachowanie celowe⁴⁷. Ludzie dążą w swoich działaniach do realizacji własnych interesów zgodnie z koncepcją *homo oeconomicus*, racjonalnych wyborów⁴⁸ i maksymalizacji⁴⁹. Rozważania dotyczące interesu spółki oraz interesów innych podmiotów są przeprowadzone z uwzględnieniem powyższych założeń.

Prawo ma trzy funkcje: pomocniczą (wspomożenie i uzupełnienie mechanizmów rynkowych, konsekwentnie obniżenie kosztów transakcyjnych), zakłócającą (przeszkadzanie mechanizmom rynkowym, które z kolei będą dążyć do zniwelowania skutków tychże regulacji prawnych), zastępującą (prawo zastępuje rynek tam, gdzie nie jest on w stanie wygenerować pożądanego rezultatu)⁵⁰. Przy analizie całokształtu uregulowań dotyczących interesu spółki⁵¹ należy mieć na uwadze taką wykładnię przepisów prawnych⁵², która najpełniej odda funkcję pomocniczą prawa, natomiast unikać wykładni, która prowadziłyby do urzeczywistnienia funkcji zakłócającej prawa.

⁴⁵ *Ibidem*..., s. 66.

⁴⁶ Tak: S. Chrupczalski, *Ekonomiczna analiza prawa własności w ujęciu szkoły austriackiej*, Kraków 2008, s. 19.

⁴⁷ *Ibidem*, s. 20.

⁴⁸ Nie istnieje powszechnie akceptowana definicja racjonalnego wyboru, w uproszczeniu wyróżnić można rozumienie formalne i nieformalne. W rozumieniu formalnym celem jest realizacja własnych interesów polegająca na maksymalizacji własnego bogactwa w ujęciu pieniężnym, natomiast w rozumieniu nieformalnym wybór uznaje się za racjonalny, gdy jest zamierzony i spójny, a podejmujący uprzednio przemyślał go i może uzasadnić, że środki mające służyć do realizacji określonych celów zostały dobrane rozsądnie z punktu widzenia osiągnięcia tych celów. Zob. szerzej J. Beldowski, K. Metelska-Szaniawska, *Law & Economics*..., s. 54 wraz z cyt. literaturą.

⁴⁹ Tak: *ibidem*.

⁵⁰ T. Targosz, *Nadużycie osobowości prawnej*, Kraków 2004, s. 76.

⁵¹ W szczególności z tej perspektywy należy spojrzeć na relację wspólników w stosunku do spółki.

⁵² Termin „wykładnia przepisów prawnych” metodologicznie jest bardziej adekwatny niż „wykładnia prawa”, a ten drugi termin stosuje się, gdyż jest on wygodnym skrótem pierwszego terminu oraz jest upowszechniony w praktyce prawniczej, zob. szerzej M. Zieliński, *Wykładnia prawa*..., s. 47, nb 75.

V. Konstrukcja rozprawy

Praca składa się ze Wstępu, sześciu rozdziałów i Wniosków końcowych.

W pierwszym rozdziale omówiono podstawowe zagadnienia związane z istnieniem i funkcjonowaniem spółek, bez nakreślenia których nie sposób rzetelnie rozwinąć tytułowej tematyki. Odnosi się on w szczególności do pojęcia i funkcji spółki oraz definicji legalnej spółki handlowej i umowy spółki handlowej. Drugi rozdział stanowi wprowadzenie do tematyki interesu spółki kapitałowej. Ukazuje zagadnienia ogólne związane z interesem spółki kapitałowej, w szczególności kwestię relacji pomiędzy interesem spółki kapitałowej a jej celem oraz rozróżnienie pomiędzy „interesem spółki” a „interesami spółki”. W trzecim rozdziale poddano analizie pojęcie interesariuszy. Rozważone zostało czy interes interesariuszy (oraz których) ma znaczenie dla określania interesu spółki. Rozdział czwarty porusza interes spółki w kontekście decyzji poszczególnych organów spółki kapitałowej, a co za tym idzie pozwala na ustalenie czy interes spółki kapitałowej należy postrzegać jako interes współników czy jako interes spółki jako takiej (autonomiczny interes spółki). Rozdział piąty skoncentrowany został na interesie spółki jako kryterium odpowiedzialności cywilnej członków organów spółki, konsekwentnie wpływie interesu spółki na pożądane zachowanie osób zarządzających spółką, z uwzględnieniem obowiązku lojalności. Rozdział szósty zawiera analizę interesu spółki w aktach normatywnych i dobrych praktykach oraz przedstawia wyniki przeprowadzonych badań empirycznych statutów spółek giełdowych. Kończy się on rozważeniem potrzeby definicji legalnej interesu spółki kapitałowej.

Wszystkie rozdziały są konsekwentnie podporządkowane poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie badawcze i weryfikacji postawionych hipotez, a każdy rozdział wieńczy przedstawienie wniosków. Po rozdziale szóstym zaprezentowano Wnioski końcowe w 90 punktach.

Na stronach 389-455 znajduje się detalicznie sklasyfikowana Bibliografia, a na stronach 456-653 załączniki stanowiące opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych analiz empirycznych, niezależnie od omówienia wyników tych badań w treści rozprawy doktorskiej.

VI. Podstawowe wnioski

Nie przywołując w treści autoreferatu wszelkich wniosków wskazanych w pracy doktorskiej, poniżej przedstawione zostały podstawowe z nich.

1. Rozważania przeprowadzone w niniejszej pracy potwierdzają postawione hipotezę główną i hipotezy poboczne.

2. Interes spółki kapitałowej to wspólny interes wspólników (interes wspólny wszystkim wspólnikom). Interes spółki kapitałowej może być postrzegany jako wypadkowa interesu wspólników dopiero w momencie, gdy w spółce wystąpi konflikt między wspólnikami. Dopóki mają oni zbieżny (zgodny) pogląd na funkcjonowanie spółki, a zatem na konkretne uchwały przez nich podejmowane, dopóty interes spółki jest determinowany wyłącznie wspólnym interesem wspólników.
3. Pojmowanie interesu spółki jako wspólnego interesu wspólników (odpowiednio: wypadkowej interesu wspólników) jest zasadnie tylko w przypadku, gdy statut (umowa spółki) nie stanowi inaczej np. w drodze postanowienia nakazującego uwzględniać w ramach interesu spółki dany interes konkretnej grupy interesariuszy lub danych interesów konkretnych grup interesariuszy.
4. Interes spółki pojmowany w kategoriach wypadkowej interesu wspólników może być traktowany jako suma działania różnych sił tj. interesów poszczególnych wspólników. Taka wypadkowa stanowi kompromis pomiędzy ścierającymi się interesami, przy uwzględnieniu siły każdego interesu wynikającej z pozycji każdego wspólnika w spółce.
5. Interes spółki jako wypadkowa interesu jej wspólników służy godzeniu interesów wspólników, a nie wyodrębnianiu autonomicznego interesu, mającego prymat nad wspólnym interesem wspólników. Tym samym, w każdym przypadku spornym co do rozumienia interesu spółki, interesy poszczególnych wspólników wymagają określenia. Następnie rozważyć należy ich słuszność z perspektywy wspólnego celu wspólników. Konsekwentnie, niedopuszczalne jest pominięcie wspólnego interesu wspólników na rzecz odrębnego, autonomicznego interesu spółki.
6. Okoliczność, że większość wspólników podejmuje decyzje (uchwały), na potrzeby konkretnych przypadków, o tym jaki jest najwłaściwszy środek do osiągnięcia celu spółki (określa interes spółki), nie może prowadzić do utożsamiania interesu tejże większości z interesem spółki. Gdyby doszło do takiego utożsamienia, żadna uchwała wspólników (walnego zgromadzenia, zgromadzenia ogólnego) nie mogłaby być uchylona (unieważniona) z przyczyny godzenia w interes spółki (naruszenia interesu spółki na korzyść wspólnika/wspólników lub osoby trzeciej/osób trzecich),

jako że interes większości stanowiłby interes spółki. Jeżeli większość wspólników podczas podejmowania decyzji (uchwały) kieruje się wspólnym celem (konsekwentnie wspólnym interesem) wspólników, a zatem dobrem wspólnym wspólników, a nie swoim własnym partykularnym interesem, postępowanie takie jest zgodne z interesem spółki.

7. Niedopuszczalność utożsamiania interesu większości wspólników z interesem spółki wynika również z natury spółki, która opiera się na substracie osobowym, współdziałania kilku lub więcej wspólników, aby osiągnąć wspólny im cel. W przypadku spółki jednoosobowej interes spółki to interes jedynego wspólnika, ale w granicach jego statusu wspólnika, co oznacza, że nie podlegają uwzględnieniu (nie stanowią składowej interesu spółki) jego interesy poza spółką. Tak jak w przypadku określania interesu spółki niejednoosobowej, należy ustalić czy statut (umowa spółki⁵³) definiuje interes spółki. Jeżeli nie, w drodze wykładni należy określić cel spółki, przy zastosowaniu tych samych reguł, które odnoszą się do ustalania celu i interesu spółki jednoosobowej.
8. W spółce kapitałowej nie występuje prymat interesu większości wspólników nad interesem spółki, gdyż interes spółki ma priorytet nad partykularnym interesem każdego wspólnika (niezależnie od wielkości jego udziału w kapitale zakładowym), niewchodzącym w ramy interesu spółki. Jest to związane z zobowiązaniem wszystkich wspólników (niezależnie od wielkości ich udziału w kapitale zakładowym) do współdziałania w osiągnięciu wspólnego celu wspólników. Z uwagi na powyższe, nie powinni oni dążyć do realizacji w ramach spółki ich własnego interesu, który jest nie do pogodzenia z celem wspólnym wszystkim wspólnikom.
9. To wspólnicy mają kompetencję do określenia (zdefiniowania) interesu spółki w jej statucie (umowie spółki). Definicja ta jest wiążąca dla spółki i jej organów oraz sądu rozstrzygającego sprawę, w której rozważenia wymaga interes danej spółki. Definicja sformułowana w statucie (umowie spółki) uniezależnia spółkę od sporów w piśmiennictwie oraz zmian w orzecznictwie na temat pojęcia interesu spółki. Konsekwentnie, niezależnie od tego jaka koncepcja interesu spółki przeważa w danym

⁵³ Por. 4 § 2 k.s.h. i art. 19 ust. 1 *in fine* LSC.

momencie w doktrynie lub judykaturze, wiążąca jest koncepcja przyjęta przez wspólników spółki.

10. Zasada rządów większości umożliwia dążenie do wspólnego celu wspólników w sposób pozwalający na płynne funkcjonowanie spółki, mimo rozbieżności wśród wspólników, jakimi środkami w konkretnej sytuacji osiągnąć wspólny cel.
11. Właściwe ujęcie relacji celu spółki do przedmiotu działalności spółki (hiszp. przedmiotu spółki) polega na przyjęciu, że cel spółki to kategoria nadrzędna w stosunku do przedmiotu jej działalności. Przedmiot działalności wskazuje na sposób osiągnięcia celu spółki. Innymi słowy jest to cel-środek: cel, na który przeznaczają się wkłady wspólników; środek do (osiągnięcia) ostatecznego celu (celu spółki). Określenie przedmiotu działalności umożliwia osobom trzecim poznanie sposobu osiągnięcia celu spółki. Realizacja określonego w statucie (umowie spółki) przedmiotu działalności prowadzi do realizacji celu spółki, konsekwentnie do realizacji interesu spółki.
12. Skoro spółka kapitałowa to zrzeszenie, tak jak w przypadku wszystkich zrzeszeń, członków spółki kapitałowej łączy cel i (również tak jak w przypadku wszystkich zrzeszeń), jest ona tworzona po to, aby realizować cel (interes) swoich członków. Gdyby nie istniał wspólny cel, taka zbiorowość nie stanowiłaby zrzeszenia. Określenie celu stanowi uprawnienie członków danego zrzeszenia i cel ten jest właściwy jedynie temu, danemu zrzeszeniu, przy czym może on ulegać zmianom w trakcie trwania zrzeszenia, co jest zależne od każdorazowej woli jego aktualnych członków.
13. Założyciele (wspólnicy) spółki mają wspólny cel. Staje się on celem spółki. Tenże wspólny cel wspólników tj. cel spółki kształtuje ich zachowania w ramach spółki. W interesie spółki spoczywać będą te działania, które będą nakierowane na realizację celu spółki. W tym znaczeniu cel spółki kształtuje jej interes, innymi słowy decyduje o tym co będzie leżeć w interesie spółki. W pierwszej kolejności należy ustalić jaki jest cel spółki, aby można było ustalić co (jaki postępowanie) spoczywa w interesie danej spółki. W braku określenia celu spółki trudno właściwie określić jej interes.

14. Interes spółki jest ściśle związany z przedmiotem działalności spółki oraz celem spółki, gdyż działania prowadzone w kierunku celu spółki poprzez wykonywanie przedmiotu działalności spółki leżą w jej interesie.
15. Analizując dany interes można uznać go za interes spółki tylko wtedy, gdy interes ten jednoczy wszystkich wspólników, aby osiągnąć ich wspólny cel. Jeżeli cel ten jest zarobkowy (w przypadku hiszpańskiej spółki kapitałowej zawsze, w przypadku polskiej spółki kapitałowej to cel typowy, ale niekonieczny), polega na woli osiągnięcia zysku przeznaczonego do podziału pomiędzy wspólników, co oznacza, że każdy ze wspólników stara się wzbogacić poprzez członkostwo w spółce. Działania zmierzające do tego celu są zgodne z interesem spółki. Natomiast działania abstrahujące od tego celu nie leżą w interesie spółki, nawet jeżeli są w interesie któregoś ze wspólników.
16. Rozróżnienia wymagają terminy „interes spółki” oraz „interesy spółki”, które nie stanowią synonimów. Należy mieć na uwadze, że „interesy spółki” to sprawy spółki. „Interes spółki” stanowi klauzulę generalną, natomiast „interesy spółki” to zwrot niedookreślony, ale nie klauzula generalna. Istotą pojęcia interesów spółki jest ustalenie faktów poddających się obiektywnej weryfikacji tzn. da się określić jakie są interesy spółki i dokonać weryfikacji prawidłowości tychże ustaleń. Natomiast analiza interesu spółki wymaga zastosowania kryteriów ocennych. Interesy spółki można odnosić do działalności prowadzonej przez spółkę. Pojęcie to obejmuje zawieranie umów oraz czynności o charakterze handlowym. Przy tym należy mieć na uwadze, że niekiedy termin „interesy” nie oznacza spraw, ale stanowi liczbę mnogą utworzoną od rzeczownika „interes”, co powinno wynikać z kontekstu danej wypowiedzi.
17. Interes spółki nie obejmuje interesu pozaspółkowego (interesów pozaspółkowych) wspólnika. W interesie pozaspółkowym wspólnika mieści się zarówno interes wspólnika jako strony stosunku prawnego ze spółką np. jako funkcjonariusza⁵⁴ spółki

⁵⁴ Funkcjonariusze spółki to pojęcie znane i stosowane w polskim piśmiennictwie np. przez prof. A. Opalskiego, który wskazuje, że funkcjonariusze to piastuni organów (członkowie zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej), pochodzą z wyborów i uzyskują członkostwo w wyniku powołania ich w skład organu (A. Opalski, *Pojęcie organu osoby prawnej*, PiP 2009, z. 1, s. 18) czy prof. D. Wajdę (D. Opalska, *Obowiązek lojalności w spółkach kapitałowych*, Warszawa 2015 s. 83), w tym w tytule artykułu naukowego (D. Wajda, *Transakcje spółki kapitałowej z jej udziałowcami i funkcjonariuszami – uwagi na tle dyrektywy 2017/828*, MoP 2018, nr 1,

czy kredytodawcy spółki, jak i interes spółki wykraczający poza ramy wspólnego interesu wspólników, z tego względu, że wynika np. z posiadania większościowego udziału w spółce konkurencyjnej. Innymi słowy, interes pozaspółkowy stanowi interes niezwiązany ze statusem wspólnika (okolicznością uczestnictwa w spółce w charakterze wspólnika) i jest to interes zewnętrzny wobec wspólnego interesu wspólników (interesu spółki).

18. Nie ma podstaw prawnych w prawie polskim i hiszpańskim do postawienia tezy, że celem spółki jest umacnianie jej pozycji oraz rozwój w dłuższej (długofalowej) perspektywie lub zbieżność tego celu z powiększaniem środków zgromadzonych w spółce przez wspólników oraz interesami interesariuszy. Skoro cel spółki to wspólny cel wspólników, to cel spółki jest taki, jak ustalą to wspólnicy. Brak bezwzględnie wiążących, powszechnie obowiązujących przepisów prawa nakazujących rozwój spółki w dłuższej perspektywie. Co więcej, w konkretnym przypadku może być to sprzeczne z celem wspólników (spółki), np. w sytuacji gdy spółkę zawiązano, aby wykonać jedno określone i konkretne przedsięwzięcie. Nie można zatem przyjąć tezy, która ulega negatywnej weryfikacji w zestawieniu z przynajmniej niektórymi spółkami.
19. Ryzyko ponoszone przez wspólników w związku z ich udziałem w spółce kapitałowej wykazuje odrębności w stosunku do ryzyka ponoszonego przez interesariuszy. Interesariusze nie ponoszą ryzyka w takim stopniu jak wspólnicy.
20. Roszczenia interesariuszy podlegają zaspokojeniu przed roszczeniami wspólników spółki. Roszczenia interesariuszy są chronione przez przepisy szczególne np. prawa pracy czy prawa ochrony środowiska. Jeżeli spółka nie przynosi zysków lub zostanie rozwiązana, wszelkie roszczenia interesariuszy powinny być zaspokojone, co oznacza otrzymanie przez nich ekwiwalentu za swój „wkład” (zaangażowanie) na rzecz spółki. Przeciwnie, wspólnicy, pomimo zainwestowania środków ze swojego majątku na wkład oraz własnego czasu i energii, ryzykują zaistnienie sytuacji, w której przez niedający się przewidzieć okres nie dojdzie do wypłaty dywidendy, a ostatecznie ryzykują, że spółka jako nierentowna zostanie rozwiązana, gdyż alternatywą będzie dokonywanie dodatkowych wpłat z majątku wspólników na jej rzecz. Oznacza to, że w świetle

s. 22-29). Termin „funcionarios de sociedad” występuje w hiszpańskim języku prawniczym, a w niektórych porządkach prawnych np. kolumbijskim również w języku prawnym. Por. s. 54 i 165 pracy doktorskiej.

przepisów prawa spółka może zakończyć swoją działalność bez wytworzenia jakichkolwiek korzyści na rzecz wspólników przez cały okres jej działania, podczas gdy wszelki majątek spółki zostanie przeznaczony na zaspokojenie roszczeń interesariuszy. Tym samym wspólnicy znajdują się w dalece mniej korzystnym położeniu niż interesariusze, gdyż nie mają gwarancji czy uzyskają choćby zwrot wniesionego do spółki kapitału (nie poniosą straty w związku z zaangażowaniem w spółkę). Przeciwnie, pomyślność lub niepomyślność spółki (brak osiągnięcia zysku) nie skutkuje wygaszeniem roszczeń interesariuszy.

21. Wspólnik wnosząc wkład do spółki ponosi ryzyko nieodwracalnej utraty jego wartości w przypadku niepowodzenia spółki, gdyż osiągnięcie zysku albo poniesienie straty przez spółkę wywiera wpływ na sytuację majątkową wspólników. W tym drugim przypadku, aby umożliwić dalsze funkcjonowanie spółki nieodzowne może być dokonanie nakładów finansowych wspólnika z majątku własnego na rzecz majątku spółki np. pożyczki, a w razie gdy nie odniesie to skutku, wspólnik może „odzyskać” jakiegokolwiek środki przeniesione na spółkę tylko w przypadku zaspokojenia wszystkich wierzycieli, gdyż wspólnik to podmiot ostatecznego ryzyka. Wynika z tego proporcjonalność pomiędzy wkładem (udziałem w kapitale zakładowym) i ponoszonym przez wspólnika ryzykiem, a możliwością wpływania na kształtowanie funkcjonowania spółki, w konsekwencji determinowania interesu spółki kapitałowej.
22. Interes spółki nie stanowi wypadkowej interesów wspólników i interesariuszy. Niemożliwe jest opracowanie modelu teoretycznego, który wyważałby interesy poszczególnych (grup) interesariuszy między sobą, wskazując, który interes i w jakim stopniu miałby prymat przy podejmowaniu konkretnej decyzji.
23. Zjawisko heterogeniczności interesariuszy polegające na istnieniu wielu różnych grup interesariuszy, które to grupy są wewnętrznie zróżnicowane, uniemożliwia praktyczne zastosowanie teorii interesariuszowskich, gdyż w sytuacjach konfliktów jedynym rozwiązaniem jest przedłożenie interesu danych interesariuszy lub danej grupy interesariuszy ponad interes innych interesariuszy lub innej grupy interesariuszy.
24. Konsekwencją zapewnienia prymatu danym interesariuszom lub danej grupie interesariuszy jest niezrealizowanie interesu innych interesariuszy lub innej grupy

interesariuszy np. ze względu na brak wystarczającego majątku spółki, aby zapewnić realizację interesu każdej grupy interesu w spółce.

25. W ramach interesu spółki nie ma ona obowiązku uwzględniać interesów interesariuszy. Obowiązek uwzględniania interesów interesariuszy powstaje wówczas, gdy przewidują to dane przepisy prawa, które regulują konkretne sytuacje. Ochrona interesariuszy jest wystarczająca w drodze tychże przepisów, które wiążą funkcjonariuszy spółki w wykonywaniu ich obowiązków wobec danej grupy interesariuszy np. pracowników lub konsumentów. Jednakże przepisy chroniące interesariuszy ani nie konkretyzują interesu spółki, ani obowiązków powierniczych funkcjonariuszy spółki czy też obowiązków wspólników podejmujących uchwały, lecz jedynie nakładają obowiązki ograniczające organy spółki kapitałowej w dążeniu do osiągnięcia wspólnego celu wspólników.
26. Próba realizacji którejkolwiek perspektywy interesariuszowskiej⁵⁵, pominąwszy wykazaną problematykę jej praktycznego zastosowania, stanowi istotne niebezpieczeństwo dowolności podejmowania decyzji przez funkcjonariuszy spółki, gdyż umożliwia im uzasadnienie wszelkich decyzji działaniem na rzecz którejś grupy interesariuszy (kosztem innej grupy), co znajduje swoje uzasadnienie w perspektywie interesariuszowskiej. Innymi słowy, dowolna decyzja funkcjonariuszy spółki dałaby się uzasadnić jako działanie w interesie danych (grup) interesariuszy, konsekwentnie (rzekomo) w interesie spółki. Tym samym funkcjonariusze mieliby również możliwość podejmowania decyzji w swoim partykularnym interesie uzasadniając takie postępowanie jako działanie w interesie danych (grup) interesariuszy. Co więcej, w odniesieniu do nieudolnych funkcjonariuszy, zostałaby stworzona możliwość usprawiedliwienia (w rzeczywistości) niekorzystnych dla spółki decyzji działaniem w interesie danych, arbitralnie dobranych, (grup) interesariuszy, a z perspektywy interesariuszowskiej każda z takich decyzji stanowiłaby działanie w interesie spółki.
27. Nawet przyjęcie, że interesom wszystkich (grup) interesariuszy należy przypisać równe znaczenie (równą wagę), doprowadziłoby do niemożności szybkiego i efektywnego podejmowania decyzji w spółce kapitałowej, wymaganego przez potrzeby spółki

⁵⁵ Odnośnie do tego pojęcia, zob. w szczególności s. 116 *in fine* pracy doktorskiej.

oraz obrotu (otoczenia), tak aby dostosować się do każdorazowej, dynamicznie fluktuującej rzeczywistości gospodarczej. Oznacza to, że funkcjonariusze danej spółki mieliby problem ze skutecznym kształtowaniem kierunków działania spółki, a tym bardziej z podejmowaniem konkretnych decyzji, skoro cel spółki, a w konsekwencji jej interes, byłby „rozlany” na interesy różnych (grup) interesariuszy. Stąd pluralistyczna koncepcja interesu spółki jest nie do obrony.

28. Przyjęcie perspektywy właścicielskiej (monistycznego rozumienia interesu spółki) oznacza klarowne kryterium oceniania postępowania funkcjonariuszy spółki, a także ułatwia im należyte korzystanie ze swoich kompetencji. W konsekwencji, upraszcza również ocenę danego postępowania funkcjonariuszy spółki dokonywaną przez wspólników spółki oraz przez sąd np. w procesie wszczętym zaskarżeniem uchwały zarządu (organu administrującego) czy procesie odszkodowawczym wszczętym przeciwko (byłemu) członkowi zarządu (organu administrującego). Ułatwienie to polega na ukształtowaniu jasnego celu działania funkcjonariuszy spółki tj. dążenia do realizacji wspólnego celu wspólników.

29. Żadna z perspektyw interesariuszowskich nie może być celem samym w sobie, gdyż w rzeczywistości oznacza to brak celu. Spółka, poprzez działania swoich funkcjonariuszy (agentów wspólników), ma dążyć do realizacji wspólnego celu wspólników. Wszelkie cele, dążenia, potrzeby, interesy i zachowania interesariuszy stanowią równoległy fenomen, współistniejący i pomocniczy w stosunku do celu wspólników, a więc celu spółki. Uwzględnienie interesu interesariuszy ma zatem nastąpić, gdy służy realizacji celu wspólników, tj. wtedy, gdy jest zbieżne z interesem wspólników, natomiast nie ma charakteru samoistnego. Tak oto pełni funkcję konkretyzującą wobec celu wspólników. Ilustrując przykładem, jeżeli w spółce wyróżnić można rozbieżne stanowiska danych wspólników w kwestii jak konkretnie realizować cel spółki (interes spółki), konkretny interes interesariuszy, spójny ze stanowiskiem danego wspólnika (wspólników) spółki, może przeważać za uznaniem, że takie stanowisko najlepiej odpowiada interesowi spółki w analizowanym przypadku.